

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“СОЦІОЛОГІЯ ОСВІТИ”
(для бакалаврів)**

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2011

МАУП

Підготовлено доцентом кафедри соціології *Т. О. Нельгою*

Затверджено на засіданні кафедри соціології (протокол № 3 від 27.11.08)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Нельга Т. О. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Соціологія освіти” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. — 26 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, структуру практичних занять із дисципліни “Соціологія освіти”, тематику рефератів, варіанти контрольних робіт, тестові завдання, питання для самоконтролю, список літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2011
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є невід’ємною частиною навчального процесу, необхідною умовою підготовки фахівця. Вона формує вміння навчатися, сприяє активізації засвоєння студентом знань. Адже самоосвіта, як діяльність з надбання, накопичення, систематизації і оновлення знань, виступає одним із факторів соціалізації особистості взагалі й однією із найважливіших складових вищої освіти зокрема.

Самостійна робота відбувається і під час занять, і в позааудиторний час. Це вимагає розробки якісних рекомендацій щодо організації, планування і контролю такої роботи, особливо при введенні кредитно-модульної технології навчання, за якою скорочується обсяг аудиторної роботи.

Вивчення дисципліни “Соціологія освіти” передбачає наявність у студентів базових знань із загальної соціології, володіння категоріальним апаратом соціологічної науки. Це, в свою чергу, передбачає самостійне повторення матеріалу із загальної соціології, історії соціології та демографії.

Метою самостійної роботи студентів є формування самостійності як особистісної риси та професійної якості, що сприятиме засвоєнню навчального курсу “Соціологія освіти” в повному обсязі.

Кінцевим результатом вивчення цієї дисципліни з урахуванням самостійної роботи мають бути знання предмета “Соціологія освіти” та основних проблем, які вона вивчає, знання класичної та сучасної наукової літератури, яка стосується цієї дисципліни, вміння самостійно знаходити інформацію та використовувати отримані знання на практиці.

СТРУКТУРА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Пояснення. Практичні заняття проводяться у формі семінарів, тобто дискусії на основі доповіді одного із студентів. Питання для обговорення є темами для таких доповідей. Вони обов’язкові для позааудиторного самостійного засвоєння кожним студентом. Практичне заняття передбачає можливість для кожного учасника взяти участь в обговоренні питання (доповнення, зауваження тощо). Опанувавши тему, студент повинен вміти відповісти на контрольні питання. Контрольні питання необхідні і для додаткового самоконтролю студентів, і для поточного контролю знань викладачем під час занять.

Практичне заняття 1

Тема: *Соціологія освіти як наука*

Мета: Ознайомлення з предметом, об'єктом та основними категоріями соціології освіти.

Питання для обговорення

1. Об'єкт та предмет дослідження соціології освіти.
2. Місце соціології освіти в системі суспільних наук.
3. Становлення та розвиток соціології освіти як науки.
4. Соціологія освіти в Україні.

Контрольні питання

1. Що вивчає соціологія освіти?
2. Які ще суспільні науки досліджують освіту?
3. Чим обумовлена актуальність проблем, які досліджує соціологія освіти?
4. Що є предметом соціології освіти?
5. Назвіть основні положення освітньої теорії Л. Уорда.
6. Які ідеї щодо реформування системи освіти обґрунтував Дж. Дьюї?
7. У чому полягає сутність моральних принципів в освіті за Дж. Дьюї?
8. Які основні ідеї щодо освіти та виховання обґрунтовує Е. Дюркгейм у роботі "Педагогіка і соціологія"?
9. Назвіть основних представників західної соціології освіти ХХ століття?
10. Хто із українських соціологів вивчав проблеми соціології освіти у радянський та пострадянський період?

Література: основна [5–7; 14; 17–20; 23; 24];
додаткова [33; 34; 40]

Практичне заняття 2

Тема: *Соціальний інститут освіти*

Мета: Розглянути поняття "освіта"; аналіз освіти як процесу і як результату.

Питання для обговорення

1. Визначення освіти в суспільних науках.

2. Виникнення та розвиток інституту освіти.
3. Види освіти.
4. Освіта як процес. Порівняльний аналіз понять "знання", "вміння", "навички".
5. Освіта як результат.
6. Функції освіти.

Контрольні питання

1. Які складові формують сучасне визначення освіти?
2. Що таке формальна та неформальна освіта?
3. Що таке інституціоналізована та неінституціоналізована освіта?
4. Коли і у зв'язку з чим виникає соціальний інститут освіти?
5. Назвіть перші українські вищі навчальні заклади.
6. Яких ознак набуває освіта в постіндустріальному суспільстві?
7. Що таке знання?
8. Яка різниця між знаннями та інформацією?
9. Дайте порівняльний аналіз понять "уміння" та "навички".
10. Які методи та засоби використовуються в процесі освіти?
11. Які складові результативності освіти ви можете назвати?
12. Що таке грамотність з сучасної точки зору?
13. Яка різниця між освіченістю та професійною компетентністю?
14. Чи формує освіта, на вашу думку, культуру особистості?
15. Чи можлива особистісна культура без освіти та освіта без культури?
16. Які функції виконує освіта?

Література: основна [4; 5; 7; 11; 13; 14; 17–19; 21; 23; 24; 27];
додаткова [40]

Практичне заняття 3

Тема: *Освіта і соціальна мобільність*

Мета: Розглянути освіту як фактор соціальної мобільності у суспільстві.

Питання для обговорення

1. Поняття соціальної структури суспільства та соціальної стратифікації.
2. Вплив системи освіти на соціальну структуру суспільства.
3. Механізми соціального розшарування в системі освіти.

4. Вища освіта як фактор соціальної мобільності у сучасному суспільстві.

Контрольні питання

1. Що таке соціальна структура суспільства?
2. Що таке соціальна стратифікація?
3. Що таке соціальна мобільність?
4. Які види соціальної мобільності ви знаєте?
5. Які канали вертикальної соціальної мобільності ви знаєте і яке місце серед них посідає освіта?
6. Які фактори стають причинами неоднакового доступу до освіти для представників різних верств суспільства?
7. Які механізми соціального розширення в системі освіти ви знаєте?
8. Як впливає комерціалізація освіти на соціальне розширення?
9. Чому вища освіта вважається одним з головних факторів вертикальної мобільності у суспільстві?
10. Як пов'язаний рівень освіти з оплатою праці в західних країнах?

Література: основна [4; 5; 7; 17–19; 24];
додаткова [40]

Практичне заняття 4

Тема: Система освіти

Мета: Дати характеристику основних освітніх підсистем.

Питання для обговорення

1. Поняття навчального закладу та його основні ознаки.
2. Дошкільна освіта.
3. Шкільна та позашкільна освіта.
4. Професійно-технічна та середня спеціальна освіта.
5. Вища освіта.
6. Післядипломна освіта.

Контрольні питання

1. Що таке навчальний заклад?
2. Які основні ознаки офіційних навчальних закладів ви можете назвати?
3. Що становить систему дошкільної освіти?
4. Які навчальні заклади належать до системи шкільної освіти?

5. На які рівні поділяється шкільна освіта?
6. Дайте порівняльний аналіз дошкільної та шкільної освіти.
7. Назвати заклади позашкільної освіти. Чим заклади позашкільної освіти відрізняються від закладів шкільної освіти?
8. Що таке лицей та гімназія? Яка між ними різниця?
9. Які навчальні заклади належать до професійно-технічної освіти?
10. Назвіть основні характеристики середньої спеціальної освіти. Якими навчальними закладами вона представлена?
11. Яку освітню підсистему становить коледж? Який рівень освіти він дає?
12. Які навчальні заклади представляють систему вищої освіти?
13. Що таке університет та академія? Яка між ними різниця і що спільного?
14. Дайте порівняльний аналіз державних та приватних вищих навчальних закладів.
15. Що таке акредитація?
16. На які освітні рівні поділяється сучасна вища освіта?
17. Що таке післядипломна освіта?
18. Що таке аспірантура та докторантура?

Література: основна [6; 7; 17–19; 23; 24];
додаткова [40]

Практичне заняття 5

Тема: Соціальна структура системи освіти

Мета: Розглянути та дати характеристику основних суб'єктів навчального процесу.

Питання для обговорення

1. Колектив у сфері освіти.
2. Соціальна характеристика молоді, яка навчається.
3. Студентство як особлива соціальна група.
4. Вчителі як соціально-професійна група.
5. Кадровий потенціал системи вищої освіти.

Контрольні питання

1. Що таке колектив?
2. Чим колектив у навчальному закладі, наприклад, студентська група, відрізняється від трудового колективу?

3. Чи можна вважати тих, хто навчає і тих, хто навчається в одному навчальному закладі єдиним колективом? Чому?
4. На які підрозділи поділяється трудовий колектив навчального закладу?
5. На які окремі соціальні групи можна поділити тих, хто навчається?
6. Які основні характеристики студентства як соціальної групи?
7. Які суперечності притаманні студентському способу життя?
8. Що таке соціально-педагогічна адаптація?
9. Які мотиви вступу до ВНЗ та навчання ви можете назвати?
10. Що характеризує вчителів як соціально-професійну групу?
11. Які протиріччя притаманні професії вчителя?
12. Які особливості притаманні професії викладача ВНЗ?
13. Які обов'язки виконує викладач ВНЗ?
14. Що таке педагогічна культура?
15. Дайте порівняльний аналіз професії шкільного вчителя та викладача вищого навчального закладу?

Література: основна [1; 3; 10; 12; 16–19; 22; 24; 26];
додаткова [37]

Практичне заняття 6

Тема: Освіта в аксіологічному вимірі

Мета: Розглянути основні цінності освіти.

Питання для обговорення

1. Цінність освіти для суспільства та для особистості.
2. Економічна цінність освіти. Теорія “людського капіталу”.
3. Соціальна цінність освіти.
4. Морально-психологічна цінність освіти.
5. Освіта як умова професійної самореалізації.

Контрольні питання

1. Що таке цінність?
2. Яку цінність має освіта для суспільства та держави?
3. Яку цінність має освіта для особистості (на вашу думку)?
4. Що таке людський капітал?
5. Коли і де виникає теорія “людського капіталу”?
6. Які є складові “людського капіталу”?
7. Чому серед складових “людського капіталу” називаємо здоров'я?

8. Що таке інвестиції в “людський капітал” і хто їх вносить?
9. Чим відрізняється “людський капітал” від матеріального?
10. Яку соціальну цінність має освіта, зокрема вища?
11. Чи пов'язаний, на вашу думку, соціальний статус особистості з рівнем її освіти?
12. Що таке морально-психологічна цінність освіти?
13. Чи можна, на вашу думку, розглядати навчання як творчий процес?
14. Як пов'язаний рівень освіти з можливістю професійної самореалізації?
15. Як сприяє творча праця подоланню відчуження праці?

Література: основна [5; 8; 9; 11; 13; 17; 18; 20; 24; 30];
додаткова [31; 37; 38; 39]

Практичне заняття 7

Тема: Самоосвіта як соціологічна проблема

Мета: Ознайомлення з поняттям самоосвіти та її особливостями; порівняльний аналіз освіти та самоосвіти.

Питання для обговорення

1. Поняття самоосвіти та її історичний генезис.
2. Роль самоосвіти в житті суспільства та особистості.
3. Види самоосвіти.
4. Функції самоосвіти.

Контрольні питання

1. Що таке самоосвіта?
2. Коли і у зв'язку з чим виникає самоосвіта?
3. Як самоосвіта доповнює освіту?
4. Чи можлива освіта без самоосвіти і навпаки?
5. Для яких соціально-професійних груп самоосвіта стає одним із основних видів діяльності?
6. Як підвищується роль самоосвіти у розвинутому індустріальному та постіндустріальному суспільстві?
7. Які засоби використовуються в процесі самоосвіти?
8. Які види самоосвіти ви знаєте?
9. Які основні функції виконує самоосвіта?
10. На що спрямований процес самоосвіти?

Література: основна [4; 6; 13; 16–19; 29]

Практичне заняття 8

Тема: Освіта в країнах Заходу та в Україні

Мета: Ознайомлення з різними типами освітніх систем у зарубіжних країнах; розгляд основних проблем української системи освіти; ознайомлення з основними положеннями Болонського процесу.

Питання для обговорення

1. Вища освіта в країнах Заходу.
2. Проблеми реформування системи освіти в зарубіжних країнах.
3. Освіта в Україні: завдання та перспективи.
4. Україна і Болонський процес.

Пояснення: це практичне заняття є останнім та підсумковим. Його мета полягає не в засвоєнні нової інформації, а в розширенні кругозору. З цією метою доцільно запропонувати студентам самостійно підготувати доповіді про системи освіти в різних зарубіжних країнах, а потім послухати їхні доповіді в аудиторії. Розгляд питання про освіту в Україні передбачає підведення підсумків та узагальнення знань, засвоєних за семестр. Доцільно зробити декілька доповідей на основі найновіших аналітичних матеріалів, включаючи періодичні видання, які стосуються освіти в Україні.

Що стосується питання Україна і Болонського процесу, то воно також розглядається на основі заздалегідь підготовлених матеріалів, які збирають студенти. При цьому, крім запропонованого переліку літератури, слід використовувати періодичні видання та Інтернет. Розглядати це питання можна у такій послідовності:

1. Історія виникнення Болонського процесу.
2. Основні положення Болонського процесу.
3. Основні документи Болонського процесу.
4. Проблеми та перспективи приєднання системи освіти України до Болонського процесу.

Оскільки останній пункт є найбільш дискусійним та невизначеним, рекомендується навести різні міркування, які є в науковій та періодичній літературі з цього приводу.

Література: основна [2; 5; 13; 15; 16; 21; 25; 27; 28];
додаткова [31; 32; 35–39]

ТЕМАТИКА РЕФЕРАТІВ

1. Соціологія освіти як галузева соціологічна дисципліна, її об'єкт та предмет.
2. Теоретико-методологічні погляди на сутність освіти Дж. Дьюї.
3. Освіта як соціальний факт у творчості Е. Дюркгейма.
4. Основні напрями дослідження західної соціології освіти (Дж. Коулмен, Н. Смелзер, І.Лліх та ін.).
5. Соціологія освіти в сучасній Україні.
6. Освіта як процес і як результат.
7. Зміни соціального інституту освіти у XXI столітті.
8. Взаємозв'язок освіти та соціальної структури суспільства.
9. Характеристика основних освітніх підсистем.
10. Трансформація системи вищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства.
11. Соціологічний аналіз українського студентства як соціально-демографічної групи.
12. Соціальний портрет викладача ВНЗ.
13. Освіта як індивідуальна та суспільна цінність.
14. Вплив рівня освіти на перспективи працевлаштування.
15. Порівняльний аналіз освіти і самоосвіти.
16. Самоосвіта як специфічний вид діяльності.
17. Особливості існування, функціонування та розвитку системи освіти в сучасній Україні.
18. Проблеми та перспективи приєднання системи освіти України до Болонського процесу.
19. Система освіти в зарубіжних країнах (на прикладі однієї із зарубіжних країн).
20. Соціологічні дослідження у сфері освіти.

ВАРІАНТИ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1

1. Об'єкт та предмет соціології освіти.
2. Вища освіта як освітня підсистема.
3. Функції самоосвіти.

Варіант 2

1. Поняття освіти та її види.
2. Дошкільна освіта як освітня підсистема.
3. Студентство як особлива соціальна група.

Варіант 3

1. Передумови становлення соціології освіти як науки: теорії Л. Уорда, Дж. Дьюї та Е. Дюркгейма.
2. Шкільна освіта, її рівні та навчальні заклади.
3. Освіта як фактор соціальної мобільності.

Варіант 4

1. Становлення та розвиток вітчизняної соціології освіти у середині ХХ століття.
2. Професійно-технічна та середня спеціальна освіта як освітні підсистеми.
3. Вчителі як соціально-професійна група.

Варіант 5

1. Соціологія освіти в країнах Заходу.
2. Післядипломна освіта.
3. Освіта як суспільна та особистісна цінність.

Варіант 6

1. Навчальний заклад, його види та основні характеристики.
2. Поняття знань, вмінь, навичок та їх порівняльний аналіз.
3. Освіта як економічна цінність.

Варіант 7

1. Освіта як процес.
2. Викладачі вищих навчальних закладів як особлива соціальна група.
3. Освіта як умова працевлаштування та професійної самореалізації.

Варіант 8

1. Освіта як результат.
2. Зв'язок соціології освіти з іншими суспільними науками.

3. Значення самоосвіти для розвитку особистості.

Варіант 9

1. Формальна та неформальна, інституціоналізована та неінституціоналізована освіта.
2. Виникнення та розвиток освіти як соціального інституту.
3. Основні складові результативності освіти.

Варіант 10

1. Взаємозв'язок освіти і соціальної структури суспільства.
2. Знання та їх види.
3. Соціальна цінність освіти.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ з дисципліни “СОЦІОЛОГІЯ ОСВІТИ”

1. Соціологія освіти вивчає:

- а) освіту як соціальний інститут та соціально-освітні відносини;
- б) процес передачі та засвоєння знань, вмінь та навичок;
- в) педагогічні проблеми навчання та виховання.

2. Визначити, хто з класиків соціології розглядав освіту як соціальний факт:

- а) М. Вебер;
- б) Е. Дюркгейм;
- в) О. Конт;
- г) Т. Парсонс.

3. Соціально-освітні відносини — це:

- а) відносини, в які вступають люди в процесі освіти;
- б) процес передачі та засвоєння знань, вмінь та навичок;
- в) відносини між суб'єктами навчального процесу, які регулюються Міністерством освіти та науки.

4. Визначити, хто з класиків соціології наполягав на необхідності навчати позитивному мисленню представників усіх груп населення:

- а) Л. Уорд;
- б) О. Конт;
- в) Е. Дюркгейм;
- г) Дж. Дьюї.

5. Автором роботи “Моральні принципи в освіті” був:

- а) Н. Смелзер;
- б) М. Вебер;
- в) Дж. Дьюї;
- г) Л. Уорд.

6. Визначити, хто у 70-х роках ХХ століття обгрунтував ідею “дешколізованого суспільства”:

- а) І. Іліч;
- б) Н. Смелзер;
- в) Дж. Коулмен;
- г) П. Уіліс.

7. Освіта, яка здобувається в системі регулярної освіти, передбачає наявність планів і документа про її завершення, називається:

- а) середньою;
- б) формальною;
- в) неформальною;
- г) закінченою.

8. Інституціоналізована освіта — це:

- а) соціальний інститут освіти;
- б) планове та цілеспрямоване навчання у навчальному закладі;
- в) вища освіта, отримана в інституті.

9. Освіта як процес передбачає:

- а) передачу та засвоєння знань, вмінь та навичок;

- б) видачу диплома або атестата;
- в) відвідування занять.

10. Знання з соціально-філософської точки зору — це:

- а) кінцевий результат навчання;
- б) результат пізнання, оброблена певним чином та усвідомлена інформація;
- в) сукупність відомостей про навколишній світ.

11. Грамотною вважається людина, яка:

- а) вміє читати та писати;
- б) має початкову освіту;
- в) володіє базовими знаннями з усіх напрямів, що дозволяє їй вчитися далі.

12. Освіченість визначається як:

- а) наявність вищої освіти;
- б) грамотність, яка доведена до особистісно та суспільно необхідного максимуму;
- в) високий інтелект та широкий кругозір.

13. Соціальна цінність освіти полягає у:

- а) підвищенні або отриманні бажаного соціального статусу завдяки освіті;
- б) можливості отримання високих прибутків;
- в) рівні освіченості населення країни.

14. Процедура визначення статусу ВНЗ, підтвердження його здатності здійснювати підготовку фахівців на рівні державних вимог, називається:

- а) акредитацією;
- б) адаптацією;
- в) перевіркою;
- г) аудитом.

15. Визначити, який із названих навчальних закладів представляє неформальну освіту:

- а) ліцей;
- б) професійно-технічне училище;
- в) курси іноземних мов;
- г) коледж.

16. Навчальний заклад – це:

- а) соціальна організація, де здійснюється передача та засвоєння знань, умінь та навичок;
- б) державна установа, яка розроблює стандарти навчання та навчальні програми;
- в) приміщення, де відбувається навчальний процес.

17. Навчальний заклад, де відбувається в першу чергу процес виховання – це:

- а) загальна середньоосвітня школа;
- б) дитячий дошкільний навчальний заклад;
- в) професійно-технічне училище;
- г) дитяча музична школа.

18. Базова середня освіта передбачає закінчення:

- а) 11 класів;
- б) 9 класів;
- в) 4 класів.

19. Визначити, яка з цих характеристик не є ознакою навчального закладу:

- а) наявність плану та програми навчання;
- б) визначеність прав та обов'язків тих, хто навчає і тих, хто навчається;
- в) трудова угода між тими, хто навчає і тими, хто навчається;
- г) видача документа про закінчення навчального закладу.

20. Соціально-демографічну групу студентства становлять:

- а) студенти ВНЗ денної форми навчання;
- б) студенти ВНЗ заочної форми навчання;
- в) учні ПТУ;
- г) учні старших класів середньої школи.

21. Об'єкт педагогічного впливу – це:

- а) студент, учень;
- б) вчитель, викладач;
- в) навчальний матеріал.

22. Визначити, у якому з цих навчальних закладів не працюють вчителі:

- а) ліцей;
- б) ПТУ;
- в) ВНЗ;
- г) гімназія.

23. Багатoproфільний ВНЗ, який здійснює підготовку фахівців з вищою освітою у широкому спектрі природничих, гуманітарних, технічних та інших напрямків, називається:

- а) коледжем;
- б) університетом;
- в) інститутом;
- г) консерваторією.

24. Характеристика освіти за ознаками ступеня сформованості знань та вмінь, які забезпечують здатність фахівця виконувати професійні завдання та обов'язки, називається:

- а) ліцензією;
- б) сертифікатом;
- в) освітньо-кваліфікаційним рівнем;
- г) професіоналізмом.

25. Визначити, яка з цих складових є післядипломною освітою:

- а) самоосвіта;
- б) аспірантура;
- в) друга вища освіта;
- г) виробнича практика.

26. Соціальна мобільність — це:

- а) перехід індивіда із однієї позиції в іншу;
- б) отримання освіти;
- в) територіальні переміщення;
- г) службова кар'єра.

27. Трекінг — це:

- а) безперервна освіта;
- б) розведення учнів на різні освітні потоки за результатами тестів та успішності;
- в) навчання паралельно у двох навчальних закладах;
- г) перехід із одного навчального закладу в інший.

28. Концепція безперервної освіти означає:

- а) освіту дорослих людей з метою реалізації творчого потенціалу особистості;
- б) координованість усіх окремих елементів освіти таким чином, щоб кожен з них був продовженням попереднього ступеня і підготовкою до наступного;
- в) поступове закінчення декількох навчальних закладів.

29. Теорія “людського капіталу” виникає:

- а) у 80-х роках у СРСР;
- б) у 60-х роках у США;
- в) у другій половині XIX століття у Франції;
- г) на початку XXI століття в Україні.

30. Людський капітал — це:

- а) рівень заробітної плати людини з вищою освітою;

- б) сукупність знань, досвіду, ділових, особистісних якостей та стану здоров'я;
- в) трудові ресурси країни.

31. Соціально-педагогічна адаптація передбачає:

- а) навчання на “відмінно”;
- б) вступ до навчального закладу;
- в) засвоєння норм життя у навчальному закладі та входження в систему міжособистісних стосунків;
- г) активну участь у громадському житті навчального закладу.

32. Не є обов'язками викладача ВНЗ:

- а) читання лекцій та проведення семінарів;
- б) створення навчальних програм;
- в) складання розкладу занять;
- г) індивідуальне консультування студентів.

33. Самоосвіта — це:

- а) навчання на заочному відділенні ВНЗ;
- б) дистанційне навчання;
- в) самостійна та систематична діяльність з накопичення та оновлення знань;
- г) відвідування закладів культури у вільний час з метою розширення свого кругозору.

34. Приєднання України до Болонського процесу передбачає:

- а) реформування системи освіти України в цілому;
- б) інтеграцію вищої освіти України в європейський простір;
- в) адаптацію системи освіти до умов ринкової економіки.

35. Освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти в Україні:

- а) кандидат та доктор наук;
- б) бакалавр, спеціаліст, магістр;
- в) доцент, професор, академік.

36. Виникнення інституту освіти пов'язують із:

- а) розподілом праці у суспільстві на фізичну та розумову;
- б) необхідністю культурного та економічного розвитку країни;
- в) демографічним вибухом.

37. Знання іноді поділяють на:

- а) первинні та вторинні;
- б) теоретичні та прикладні;
- в) обов'язкові та необов'язкові;
- г) формальні та неформальні.

38. Закріпленість у психіці людини функцій, завдяки чому вона може виконувати певну дію раціонально, називається:

- а) досвідом;
- б) навичкою;
- в) знаннями;
- г) інтуїцією.

39. Професійна компетентність визначається:

- а) заробітною платою;
- б) рівнем професійної освіти та досвідом;
- в) швидкістю кар'єрного зростання;
- г) входження у систему соціально-трудова відносин.

40. Доктор наук — це:

- а) вчене звання;
- б) вчений ступінь;
- в) посада;
- г) почесне звання.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Об'єкт та предмет соціології освіти.
2. Зв'язок соціології освіти з іншими суспільними науками.
3. Соціологічні погляди на освіту Л. Уорда.
4. Е. Дюркгейм про взаємозв'язок освіти та виховання.
5. Дж. Дьюї про реформування системи освіти на рубежі XIX та XX століть.
6. Дж. Коулмен про нерівність у системі освіти.
7. Ідеї І.Ллліха щодо реформування системи шкільної освіти.
8. Становлення радянської соціології освіти у 60-х роках XX століття.
9. Основні напрями дослідження сучасної української соціології освіти.
10. Поняття освіти.
11. Формальна та неформальна освіта.
12. Інституціоналізована та неінституціоналізована освіта.
13. Причини та умови виникнення інституту освіти.
14. Основні ознаки освіти як соціального інституту.
15. Знання та їх класифікація.
16. Порівняльний аналіз понять “знання”, “вміння” та “навички”.
17. Грамотність як результат освіти.
18. Освіченість як результат освіти.
19. Професійна компетентність як результат освіти.
20. Індивідуальна культура як результат освіти.
21. Основні функції освіти.
22. Поняття соціальної структури та соціальної стратифікації.
23. Вплив освіти на соціальну структуру суспільства та соціальної структури на освіту.
24. Освіта як фактор соціальної мобільності у суспільстві.
25. Механізми соціального розшарування в системі освіти.
26. Соціальна нерівність як чинник соціального розшарування в освіті.
27. Вища освіта як чинник соціальної мобільності суспільстві.
28. Навчальний заклад та його основні ознаки.
29. Дошкільна освіта та її основні характеристики.
30. Шкільна освіта та її рівні.
31. Характеристика навчальних закладів, які належать до системи шкільної освіти.
32. Позашкільна освіта та її навчальні заклади.

33. Порівняльний аналіз навчальних закладів шкільної та позашкільної освіти.
34. Професійно-технічна освіта та її характеристики.
35. Середня спеціальна освіта та її навчальні заклади.
36. Вища освіта та її навчальні заклади.
37. Державні та приватні вищі навчальні заклади: порівняльний аналіз.
38. Поняття акредитації та її рівні.
39. Поняття освітньо-кваліфікаційного рівня.
40. Післядипломна освіта та її особливості.
41. Поняття навчально-педагогічного колективу.
42. Поняття студентства та основні протиріччя студентського віку.
43. Поняття соціально-педагогічної адаптації.
44. Функції студентства.
45. Мотивація навчання студентів.
46. Особливості праці шкільного вчителя.
47. Основні обов'язки викладача вищого навчального закладу.
48. Порівняльний аналіз професії вчителя та викладача ВНЗ.
49. Педагогічна культура як соціально-культурна проблема.
50. Місце освіти в системі цінностей особистості.
51. Економічна цінність освіти.
52. Поняття людського капіталу та його основні складові.
53. Інвестиції в людський капітал.
54. Освіта як соціальна цінність.
55. Морально-психологічна цінність освіти.
56. Поняття самоосвіти та її роль у житті людини та суспільства.
57. Види самоосвіти.
58. Функції самоосвіти.
59. Поняття Болонського процесу та його основні документи.
60. Основні елементи Болонської декларації.

КОНТРОЛЬ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Контроль самостійної роботи студентів відбувається протягом усього навчального періоду у ході семінарських занять, експрес-опитувань лекційних занять, під час перевірки контрольних робіт. У випадку пропущення студентом лекцій або семінарських занять пропонується написати реферат обсягом до 15–20 сторінок.

Підсумкова атестація з курсу “Соціологія освіти” відбувається під час заліку або іспиту, який проходить як співбесіда.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. *Бех В. П.* Студентство у дзеркалі соціології: За результатами соціологічних досліджень. — К.: НПУ ім. М. Драгоманова, 2005.
2. *Болонський процес.* Документи і матеріали /Б. Л. Луців та ін. — К., 2006.
3. *Вітвицька С. С.* Основи педагогіки вищої школи: Метод. посіб. для студ. магістратури. — К.: Центр навч. л-ри, 2003.
4. *Гайсина Г. И.* Образование как социокультурный феномен. — Уфа, 2000.
5. *Гершунский Б. С.* Философия образования для XXI века (в поисках практико-ориентированных образовательных концепций) / М.; Совершенство, 1998.
6. *Головатий М. Ф.* Навчи себе сам. — К.: МАУП, 2002.
7. *Городняк І. В.* Соціологія освіти: курс лекцій. — Л., 2007.
8. *Гришнова О. А.* Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки. — К.: Знання, 2001.
9. *Данилишин Б. М., Куценко В. І.* Культурно-освітня сфера як соціальна база підтримки ринкової трансформації в Україні (питання теорії і практики). — К., 1999.
10. *Зайцева І. В.* Мотивація учіння студентів. — Ірпінь, 2000.
11. *Каленюк І. С.* Освіта в економічному вимірі: потенціал та механізм розвитку. — К., 2001.
12. *Кіпень В. П.* Викладачі вузів: Соціологічний портрет. — Донецьк, 2001.
13. *Климова Г. П.* Образование в контексте цивилизационного развития. — Х., 2007.
14. *Конспект лекцій з курсу “Соціологія освіти”* (для студ. ден. форми навч. КПП). — К., 1995.
15. *Корсак К. В.* Вища освіта і Болонський процес: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2007.
16. *Кудін В. О.* Освіта в інформаційному суспільстві. — К.: Республіка, 1998.
17. *Курс лекцій по соціології образования: Учеб. пособие для вузов / В. И. Астахова (общ. ред.).* —Х.: Изд-во НУА, 2003.
18. *Лукашевич Н. П., Солодков В. Т.* Социология образования: конспект лекций. — К.: МАУП, 1997.

19. *Нечаев В. Я.* Социология образования. — М.: Изд-во Моск. ун-та, 1992.
20. *Огурицов А. П.* Образы образования. Западная философия образования. — СПб., 2004.
21. *Романенко М. І.* Освіта як об'єкт соціально-філософського аналізу: Монографія. — Д.: Промінь, 1998.
22. *Руткевич М. Н.* Социология образования и молодежи. — М.: Гардарики, 2002.
23. *Сидоренко О. Л.* Соціологія освіти: Наук.-практ. посіб. для працівників системи освіти. — Х., 2000.
24. *Социология образования: Учеб. пособие для вузов / Д. Баллантайн, Е. Луковицкая и др.* — Ростов н/Д: Феникс, 2005.
25. *Степко М. Ф.* Болонський процес і навчання впродовж життя. — Х.: НТУ «ХПІ», 2004.
26. *Тищенко В. М.* Викладачі вищої школи: феномен професії. — Л., 2006.
27. *Фомичева И. Г.* Философия образования. Некоторые подходы к проблеме. — Новосибирск: Изд-во СО РАН, 2004.
28. *Шейко В. М.* Вища освіта в країнах Заходу: соціальні та етичні аспекти. — Х., 1999.
29. *Шуклина Е. А.* Социология самообразования: предпосылки, методология, методика. — Екатеринбург, 1999.
30. *Ярошенко А. О.* Ціннісний дискурс освіти. — К., 2004.
- Додаткова*
31. *Андрущенко В. П.* Роздуми про освіту: Статті. Нариси. Інтерв'ю. — К.: Знання України, 2004.
32. *Вишневський О.* На шляху реформ: Актуальні питання сучасної української освіти та змісту виховання. — Дрогобич: Коло, 2005.
33. *Дьюї Джон.* Моральні принципи в освіті. — Л.: Освіта, 2001.
34. *Дюркгейм Э.* Педагогика и социология // Э. Дюркгейм. Социология. Ее предмет, метод, назначение. — М.: Канон, 1995.
35. *Журавський В. С.* Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні. — К.: Вид. дім «Ін Юре», 2003.
36. *Кремень В. Г.* Освіта і наука України. Шляхи модернізації (Факти, роздуми, перспективи). — К.: Грамота, 2003.
37. *Ніколаєнко С. М.* Освіта і наука: Людський потенціал: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. — К.: Освіта, 2003.
38. *Огнев'юк В. О.* Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку. — К.: Знання України, 2003.
39. *Скотна Надія В.* Особа в розколотій цивілізації: освіта, світогляд, дії. — Л.: Українські технології, 2005.
40. *Филиттов Ф. Р.* Социология образования. — М.: Наука, 1980.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Структура практичних занять.....	3
Тематика рефератів.....	11
Варіанти контрольних робіт.....	11
Тестові завдання з дисципліни “Соціологія освіти”.....	13
Питання для самоконтролю.....	21
Контроль самостійної роботи студентів.....	22
Список літератури.....	23

Відповідальний за випуск *А. Д. Вегеренко*
Редактор *С. М. Толкачова*
Комп’ютерне верстання *А. П. Нечипорук*

Зам. № ВКЦ-4510

Формат 60×84/₁₆. Папір офсетний.
Друк ротатійний трафаретний. Наклад 50 пр.
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП
ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. ХХ
*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008*